

בס"ד

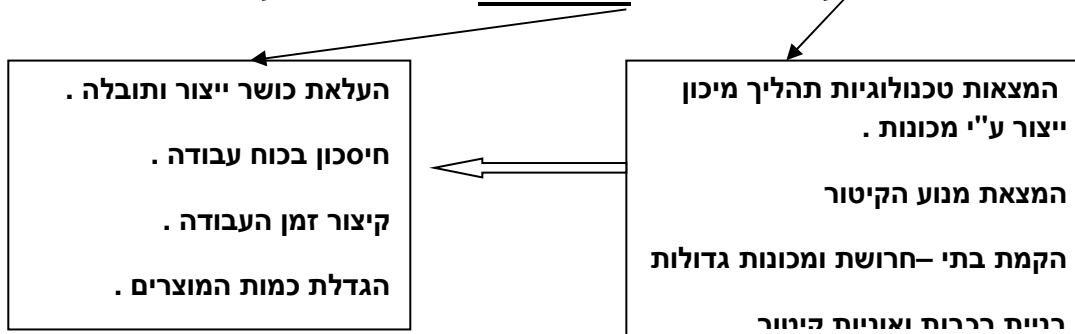
פרק שלישי: המיכון, התיעוש והשלכותיהם - למורה עם סיכומים

בפרק זה נלמד על השינויים המרכזיים בכלכלה, בחברה ובמדינה בעקבות התיעוש.

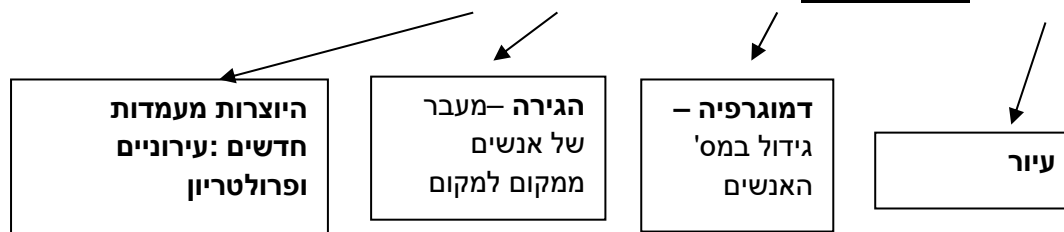
מהפכה תעשייתית – המעבר מכלכלה המבוססת על חקלאות ועבודת ידיים לכלכלה המבוססת על תעשייה וייצור המוני במכונות.

הפרק יתחלק ל-3 נושאים עיקריים:

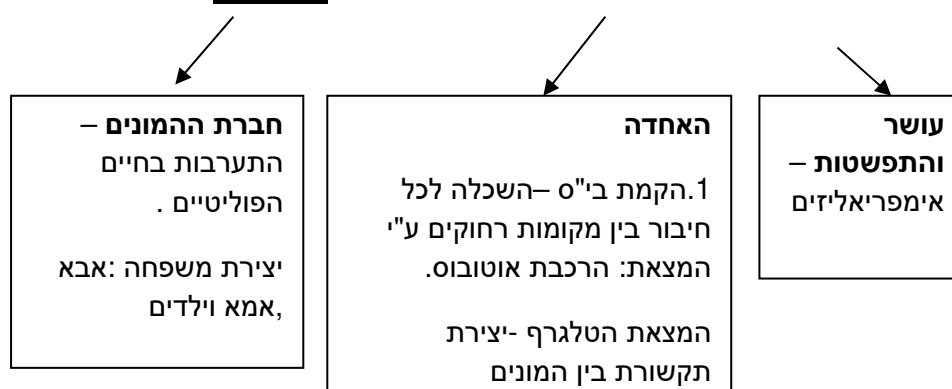
1. מאפייני התיעוש והתוצאות הכלכליות למהפכה התעשייתית

2. התוצאות החברתיות למהפכה התעשייתית

3. ההשלכות של המהפכה התעשייתית על המדינה:

מהמבוא נלמד באיזו מדינה החלה המהפכה התעשייתית , מתי והיכן החלה המהפכה ולאן התפשטה?

קרא במבוא עמ' 47 שורה שניה והשלם\ ענה על השאלות:

- (1) אירופה החלה לעבור תמורה (שינוי) _____ משמעותית חשובה שנקראה _____.
- (2) היכן החלה המהפכה התעשייתית? _____
- (3) מתי? _____
- (4) לאן התפשטה המהפכה התעשייתית? _____
- _____
- _____
- (5) בתקופה זו הומצאו _____ ונוצרו _____.
- (6) מדוע המהפכה התעשייתית נחשבת כאחת המהפכות המשפיעות ביותר?
 א. בשל _____ הגדול.
 ב. בגלל הקצב _____.
 ג. בגלל ההשלכות (ההשפעות) _____ על תחומי _____
 א. _____
 התוצאה: הם שינו את אופי _____ ללא _____.

סעיף א': מאפייני התיעוש:

בסעיף זה נלמד על ההמצאות הטכנולוגיות החדשות והשינויים שהן גרמו .

קרא את הסעיף הראשון בעמוד 47. ענה\השלם.

- (1) עד למהפכה התעשייתית היתה הכלכלה באירופה מבוססת בעיקר על _____ יותר מ-80% מהאנגלים עסקו ב_____ ותוך 100 שנים פחות _____.
- (2) מדוע 80% מהאוכלוסייה עסקה בחקלאות?
 כי בעבר הטכנולוגיה שעמדה לרשות המשק האירופי היתה _____ וכושר הייצור היה נמוך. אך המציאות הזו השתנתה בגלל המצאת _____ . תהליך מיכון הכוונה ייצור ע"י _____.

עמ' 48 פסקה ראשונה.

- (1) בעקבות המצאת מנוע _____ העלתה את כושר _____
 א. _____
 (2) בעקבות המצאת הקיטור: מכונות גדולות הופעלו באמצעות _____
 ג. _____

(3) באילו תחומים?

- א. בענפי _____
 ב. _____
 ג. החרושת.
 וכל זה הגביר את _____ הייצור וגרם לחיסכון משמעותי
 העבודה. (צריך פחות פועלים).
 (4) השינויים בתחום התחבורה. היו שכלולים כגון:
 א. הרכבות.
 ב. אוניות _____ שהחליפו את

כל זה גרם למהפך\שינוי בתחום הובלת הסחורות, הן _____
 והן _____.

חשוב!

כמה זמן לקח להעביר ממקום למקום סחורה עם עגלות וכמה זמן לקח
 עם רכבת או אוניה.

חשוב!

כמה כמות סחורה אפשר היה להעמיס על עגלה על סוס? ומהי כמות
 הסחורה שאפשר להעמיס על רכבת או אוניה?

עמ' 48 פסקה שניה

- (1) מנועי הקיטור נבנו? _____ והופעלו בעזרת _____.
 (2) הסתכל בטבלה בעמ' 48 העזר בקטע וכתוב מדוע תפוקת הפחם
 והברזל באנגליה גדלה כל כך בשנת 1848 לעומת 1815.

(3) למה שימשו הפחם והברזל?

עמ' 48 פסקה שלישית.

קרא את הקטע וכתוב נכון\לא נכון ליד כל משפט.מה הבנתי עד עכשיו ?

- 1) ההתקדמות הטכנולוגית פסקה עם המצאת הקיטור. נכון\לא נכון
- 2) כל הזמן יש התחדשות וחידושים והמצאות בתחום המצאת המכונות. נכון\לא נכון
- 3) עד ימינו יש חידושים והמצאות. נכון\לא נכון
- 4) בעבר היה אפשר להכניס את המחשב לכיס. נכון\לא נכון
- 5) האם נכון לומר שהמאפיין של התיעוש הוא התחדשות מתמדת ללא הפסקה? נכון\לא נכון

בעקבות השתכללות התיעוש=המעבר מכלכלה שמבוססת על חקלאות ועבודת ידיים לכלכלה שמבוססת על תעשייה וייצור המוני במכונות המצב גרם ל:

- א. פסקה רביעית. הקף את התשובות הנכונות (יש יותר מתשובה אחת נכונה) השתכללו גם המכונות.
- ב. אדם אחד היה אחראי על כל תהליך הייצור.
- ד. כל שלב ושלב של הייצור היה מופקד בידי אדם אחר.
- ה. נוצרה שיטת ייצור המונית.
- ו. היה צורך במכונות קטנות ומעט עובדים.
- ז. לא היה צורך בבתי חרושת, אלא הסתפקו בבתי מלאכה קטנים.
- ט. אופי הייצור היה המוני ואחיד.

סיכום: התוצאות של המהפכה התעשייתית על הכלכלה המורה יכתיב את הסיכום לתלמיד

עד לפני המהפכה התעשייתית רב תושבי אנגליה ותושבי אירופה עסקו בחקלאות ובעקבות המהפכה התעשייתית פחת מס' האנשים שעסקו בחקלאות וזאת בעקבות המצאת הקיטור: נבנו מכונות גדולות, גם רכבות ואוניות שהופעלו בעזרת הקיטור. בעקבות המצאת המכונות היה:

חיסכון בכוח אדם,

קיצור בזמן העבודה

והיתה הגדלה בכמות המוצרים,

בעקבות הרכבת העבירו סחורות במהירות ממקום למקום ובכמות גדולה יותר.

סעיף ב' עמ' 49 "ההשלכות החברתיות בעקבות המהפכה התעשייתית"

אנחנו נבחן מה היו ההשלכות של המצאת המכונות המשוכללות,

בתחומים הבאים :

א. עיור מלשון _____.

קרא את הקטע, והעבר קו מטור א' לטור ב'.

1. עברו לגור בקרבת בתי חרושת שעבדו בהם	1. עיור
2. הביא להתרחבותן ולגדילתן של הערים	2. אנשים שנפלטו מהחקלאות
3. נבנו ערים חדשות	3. בתי החרושת הוקמו
4. מעבר של המונים מהכפר אל העיר	4. בגלל שבתי החרושת הוקמו קרוב לעיר
5. באזורי התעשייה הסמוכים לערים	5. סמוך למכרות פחם וברזל

עמ' 50 פסקה ראשונה. קרא את הפסקה והשלם:

בשנת 1850 רק 22% מהאוכלוסייה היו _____
60 שנה אח"כ, בשנת 1910, היו בערים _____.

הסתכל בטבלה בעמ' 50 וכתוב באיזו עיר הייתה העלייה הגדולה ביותר בכמות האוכלוסייה? _____

ב. המשך ההשלכות החברתיות: דמוגרפיה (=מספר האנשים)

התוצאה הנוספת של התיעוש היתה **בגידול המספרי** של האוכלוסייה באירופה. השלם את הטבלה:

במהלך המאה ה-19 גדלה אוכלוסיית אירופה.

עד המאה ה-18 – עד ימי הביניים	במהלך המאה ה-19
קצב _____	גדלה האוכלוסייה ביותר מפי _____.

מה היו הסיבות לריבוי האוכלוסייה?

- (1) בראש ובראשונה תרמה לכך התפתחות _____
 _____ שהפחיתה את _____

- (2) הוגברה הבקרה של המדינות על _____ בעלי חיים, ונחסמה אספקה
 של מזון _____ או נגוע.
- (3) בתחום האוכל: היה מגוון רב של מאכלים וגם מאכלים איכותיים ופחתה
 תופעת _____.
- (4) רמת ההיגיינה (ניקיון) של _____ השתפרה.
 הסבון וחיבור הבתים לאספקת _____ שוטפת העלתה את התדירות
 _____, והכביסה. עד אז התושבים הביאו מים מן _____ או
 _____ והשימוש במים היה _____.

השלכה נוספת – **ההגירה**. קרא את הקטע בעמ' 50 וענה על השאלות:

ג. הגירה = מעבר ממקום למקום.

מדוע אנשים היגרו מרוסיה, איטליה, מאוסטריה, לארצות שמעבר לים, כגון
 אמריקה
 ואוסטרליה?

הסתכל בתרשים בצורת עיגול המראה על מספר המהגרים בכל יבשת וכתוב
 כמה מהגרים קלטה ארה"ב ומדוע לדעתך אנשים רבים נמשכו לארה"ב?

ד. השלכה נוספת של התיעוש: מעמדות חדשים עמ' 51

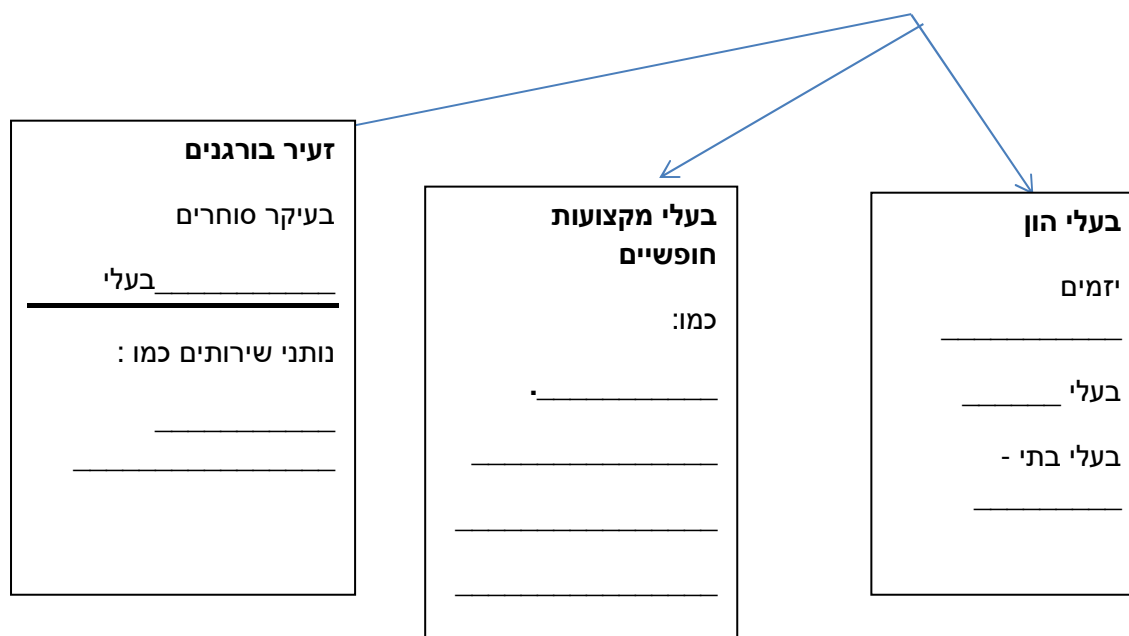
החקלאות הצטמצמה בעקבות התעשייה כתוצאה מכך האצילים בעלי _____ לא היו במעמד _____.

עד לפני המהפכה המעמד השלישי היה מורכב בעיקר _____ . אך בעקבות המהפכה צמחו _____ מעמדות חברתיים _____ :

1. בורגנות בורגני מלשון בורג = _____ קם מעמד גבוה במקום _____

2. הפרולטריון _____ .

עמ' 51 העירוניים שהיו מעמד חברתי מבוסס כלכלית כללו 3 שכבות השלם :

פירוש המילה בורגני = בורג = _____ .

כל אדם שמפרנס עצמו באופן עצמאי מ _____ או _____ .

בורגנים רבים נהנו מרווחה _____ והעסיקו _____
ועסקו בפעילות _____ בשעות הפנאי שלהם .

פרולטריון עמ' 51

א. מעמד חדש שצמח בעקבות המהפכה _____ . פרולטריון הוא
מעמד _____ . הכוונה לעובדים

_____ ואינם עומדים _____
_____ .

הפועלים הרוויחו _____ ולכן נאלצו לעבוד ברב
_____ .

כמה שעות עבד פועל בבית חרושת ? _____

מה היו תנאי עבודתו? _____ .

במכרות סבלו ממחסור ב _____ .

העונשים בבתי חרושת :

אם היו איחורים והתבטלות בעלי בתי החרושת הטילו עליהם
_____ .

לפועלים לא היה ביטוח _____ .

לא ביטוח _____ .

לא חופשת _____

לא _____ .

אם עובד לא הגיע _____ מיד ולא קיבל דמי _____ . בגלל
השכר הנמוך מי עבד עוד ? פרט

_____ .

ב. מצב זה גרם להתרופפות הקשרים בין הורים ו _____ . ילדים עבדו
שעות _____

ילדים אחרים נשארו בבית ללא השגחת _____ והדרכתם, לכן הילדים לא
זכו ל _____ ולא _____ .

ג. הסתכלו בתמונות המופיעות בעמ' 52 וענו על השאלות המופיעות מתחת
לתמונות ? העזר בידע שרכשת .

התאגדויות הפועלים עמ' 53 קרא וענה

1. מה עשו הפועלים כדי לשפר את תנאי חייהם ?

2. מה היו 3 הדרישות של הפועלים ?

א. _____

ב. _____

ג. _____

3. היכן ומתי נוסדה מפלגת פועלים ראשונה ? _____ בשנת

4. מה חרתו על דיגלן מפלגות הפועלים שקמו במדינות השונות ? מאבק

מאבק _____ לאיזו מטרה ?

5. במה הצליחו הפועלים במאבקהם ? פרט

סיכום ההשלכות החברתיות של התיעוש -להכתיב לתלמיד

מאחר שמנוע הקיטור נבנה **מברזל** ומה שהפעיל את מנוע הקיטור היה **הפחם** היה צורך בהרבה ברזל ופחם .

אחת התוצאות בעקבות המכונות המשוכללות היה: 1. **העיור**. אנשים עזבו את הכפר ועברו לגור בקרבת בתי החרושת **והערים גדלו והתרחבו**, כי הרבה אנשים באו לעבוד בבתי חרושת וגם **נבנו ערים חדשות** .

תוצאה נוספת של התיעוש היה גם 2. **בדמוגרפיה** –גידול במס' האוכלוסיה בגלל התקדמות הרפואה. תופעת הרעב פחתה אנשים שמרו על הנקיון כי חיברו מים לבתים, השתמשו בסבון והיתה פחות תמותה .

תוצאה נוספת של התיעוש –3. **הגירה** אנשים מאירופה עזבו מקום מגוריהם ועברו לגור ביבשות שמעבר לים כמו בארצות הברית. לארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות .

תוצאה נוספת של התיעוש-4. **היווצרות של מעמדות חדשים** .

בגלל שהעיסוק ב החקלאות קטן, גם מעמד האצילים שהיו בעלי אדמות ירד קמו שני מעמדות חדשים: **העירוניים והפרולטריון** .

העירוניים היה מעמד מבוסס שפירנס את עצמו. מעמד העירוניים כלל בתוכו את: בעלי ההון, בעלי מקצועות חופשיים, זעיר בורגנים .

נוצר גם מעמד חדש פרולטריון –הפועלים שהיו שכירים שקיבלו שכרם מבעלי העסק .

לפועלים לא היו זכויות ולא היה גוף שיגן על זכויותיהם. חיי הפועלים היו קשים עבדו 14 שעות ביום בבתי חרושת, שכר נמוך לא קיבלו פיצויים, לא חופשות לא ביטוח תאונות ולא ביטוח רפואי. במכרות הפחם סבלו במחסור באוויר. בעלי בתי החרושת הענישו את הפועלים התייחסו אליהם באכזריות, בזלזול אם עובד לא הגיע לעבודה פוטר .

בגלל השכר הנמוך גם האשה והילדים עבדו. הקשר בין ההורים לילדים היה רופף והילדים היו מסכנים ולא זכו לחינוך יסודי ולא למשחקים .

הפועלים התאגדו הקימו מפלגות פועלים. מפלגה ראשונה קמה באנגליה הפועלים ביקשו לשפר תנאי חייהם ותנאי עבודתם. ביקשו הפחתת שעות העבודה. ביקשו העלאת שכר. הפועלים נאבקו בבעלי ההון ואכן הפועלים ניצחו והחלה חקיקה סוציאלית במדינות מערב אירופה. והמדינה החלה דואגת לאזרחיה .

סעיף ג. ההשלכות של המהפכה התעשייתית על המדינה עמ' 53

מה היו ההשלכות של התיעוש על המדינה? עושר והתפשטות.

א. אימפריאליזם – השתלטות של מדינות אירופאיות על ארצות באסיה ובאפריקה. בגלל המהפכה התעשייתית, מדינות אירופאיות התעשרו ונוצרו עודפים גדולים של בגדים ושל סחורות מה יעשו בהם? מדינות אירופה ניסו למצוא שווקים חדשים ולכן מדינות כמו אנגליה השתלטה על _____ הצרפתים השתלטו על _____ ועל _____

ב. השפעת המהפכה התעשייתית על החינוך והתרבות עמ' 54

האחדה – מלשון _____

קרא את הפסקה הראשונה בעמ' 54 וענה על השאלות הבאות:

1. באיזו דרך דאגה המדינה להשכלתם הבסיסית של אזרחיה?

_____.

2. מה היו התוצאות של הקמת בי"ס בכל מקום?

א. עליה משמעותית במספרם _____

ב. עקב כך פרחו הספרות _____

ג. התפתחה התרבות ההמונית – הכוונה לתרבות _____ שסיפקה

_____.

סדר בטור ב מה קדם למה:

טור א	טור ב
הקמת בי"ס	
ספרות ועיתונות	
יודעי קרוא וכתוב	
תרבות הפנאי	

ג. השפעת המהפכה התעשייתית על התחבורה

קרא פסקה שניה וענה על השאלות הבאות :

1. מה חיבר בין מקומות מרוחקים?

2. מה הביא להנהגת זמן אחיד במדינות ?

3. מה גרם להיווצרות תקשורת בין אנשים שגרו רחוק ?

4. מה הכוונה המדינה הפכה לכפר קטן ?

ד. חברת ההמונים

המון = _____

עמ' 54 קרא פסקה ראשונה והשלם :

בעקבות הקניית הקריאה והכתיבה יותר ויותר אנשים הפכו ל _____

החלו להתערב בחיים ה _____ ו _____ . דעת הקהל הפך לגורם _____ במדינה .

ה. השפעת המהפכה התעשייתית על הקשרים המשפחתיים והקהילה .

קרא פסקה שניה וכתוב את ההבליים :

בעבר	בעקבות המהפכה התעשייתית
אדם חי ב _____	משפחה גרעינית _____
מתגורר ועובד _____	חיה בנפרד _____
נתון למרות _____	באיזור מקום עבודה _____

פסקה שלישית השלם :

בעבר:	בעקבות המהפכה התעשייתית
הכוח התומך היה בקרב המשפחה המורחבת בתחומי:	הכוח התומך עבר לידי המוסדות הגדולים כמו :
א. _____	א. _____
ב. _____	ב. _____
ג. _____	ג. _____
ד. _____	ד. _____
	סיפקו צרכים בסיסים של _____ התוצאה : _____

עמ' 55 סיכום הפרק המהפכה התעשייתית ותוצאותיה :

הקטע מסכם לנו ומרענן את זיכרונותינו על כל מה שלמדנו :

1. מה היו התוצאות בתחום הכלכלי:

המצאת המכונות הביא לייעול של הייצור במה ?

א. חסכון _____

ב. קיצור _____

ג. הגדלת _____

מה דעתך האם ההמצאה הביאה לחיוב או שלילה ?

2. בתחום הדמוגרפיה :

חל גידול _____ והואץ תהליך _____.

3. בתחום חברתי :

מעמדות חברתיים השתנו. קם מעמד חדש _____ לצד המעמד _____.

4. בתחום הפוליטי :

מדינות _____ והן השתלטו על ארצות _____

5. בתחום התקשורת בין בני האדם והתא המשפחתי :

תהליך האחדה במדינות _____ בתחום : חינוך _____ היתה יכולת לפגוש או _____ עם אנשים מקצה _____ של _____ המדינה .

עלתה דעת _____ .

עליית חברת _____ שבה היחיד איבד את המשענת _____ שתמכה בו .

אילו קשיים יצרה המהפכה התעשייתית ?

קרא 2 שורות אחרונות בעמ' 55 ואת ההמשך בעמ' 56 השווה את מעמדו ומצבו הכלכלי של החייט לפני המהפכה התעשייתית ומצבו לאחר המהפכה התעשייתית .

פסקה שניה בעמ' 56 קרא וענה:

בימינו במה השתנה מצבו של אדם מוכשר ומומחה למרות המצאת המכונות? במה השתנו תנאי העובד ?

סיכום ההשלכות של התיעוש על המדינה-למורה להכתיב לתלמיד

1. עושר והתפשטות :

מדינות אירופה החלו להשתלט על מדינות מעבר לים קראו לתופעה זו אימפריאליזם. ניסו למצוא שווקים חדשים לתוצרת הרבה ולהביא מוצרים מארצות אלה לאירופה .

2. תופעה נוספת :האחדה

המדינה החלה לדאוג לחינוך ולהשכלת ההמונים נבנו ב"ס בכל מקום ורבים החלו לקרוא ולכתוב. נכתבו ספרים והופיעו עיתונים ותרבות הבידור .

3. בעקבות המצאת הרכבת והאוטובוס אנשים יכלו **ליסוע** למרחקים ונקבע **זמן** אחיד במדינות אירופה שנקבע לפי שעוני הרכבות .

4. גם המצאת הטלגרף והטלפון גרמו **לתקשורת בין אנשים** .

כך שהמדינה הפכה לכעין כפר קטן שאפשר לדעת מה קורה בכל מקום

5. **יותר ויותר אנשים הפכו למשכילים והחלו להתערב בחיים הפוליטיים** .

6. הקשרים המשפחתיים נותקו בגלל המעבר מהכפרים לערים והמוסדות הגדולים ספקו צרכים בסיסיים של תושבי המקום .

פסקה רביעית עמ'56

כתוב את כל הדברים החיוביים שקרו בעקבות הטכנולוגיה המתקדמת .

המהפכה התעשייתית והשפעתה על ההלכה והחיים היהודיים

פסקה חמישית עמ' 57, העזר גם בהערה 2 למטה

**כיצד השפיעה המהפכה התעשייתית על החיים היהודיים? (מעלית שבת
שעון שבת)**

המצאת החשמל _____

הקדשת זמן ללמוד תורה _____

בעלים שעזבו נשותיהן _____

קרא את הקטע בעמ' 49 "המהפכה התעשייתית והשלכותיה" והשלם:

1) המהפכה התעשייתית וההתחדשות המהירה, הבלתי פוסקת בכל
תחומי החיים, יצרה שאלות בהלכה. למשל: בעקבות התפתחות החשמל
נשאלה השאלה: האם מותר להשתמש בשבת בחשמל?
התשובה: _____ להשתמש בחשמל בשבת.
בעקבות המצאת הרכבת נשאלה השאלה: האם מותר לנסוע ברכבת
בשבת כשהנהג _____ מכונות שיצרו ציצית או מצות העלו את
השאלה האם _____

עבודת הגשה לתלמיד

מהי חברת השפע ? מהם מאפייניה? עמ' 57 58

האם בישראל יש חברת שפע ?

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

תלמיד א' יקרה מקווה שנהנת מהעבודה, וודאי שרכשת ידע רב.

בהצלחה רבה והמשך לימוד פורה .